

Systematiskt arbetsmiljöarbete

– grunden för ett hållbart arbetsliv

Jennie Karlsson, arbetsmiljöinspektör

Arbetsmiljöverket, Region Öst

- **Arbetslivet 2017**

Förvärvsarbete, heltid, norm för alla, män och kvinnor, hela arbetslivet

- **Människorna som verksamhetens viktigaste resurs**

Arbetsmiljöarbete handlar om hushållning med mänskliga resurser

- **Forskning finns**

Arbetsmiljö och mänsklig produktionskapacitet: hälsoekonomi

Planera, leda och fördela arbetet med hänsyn till mänskliga egenskaper

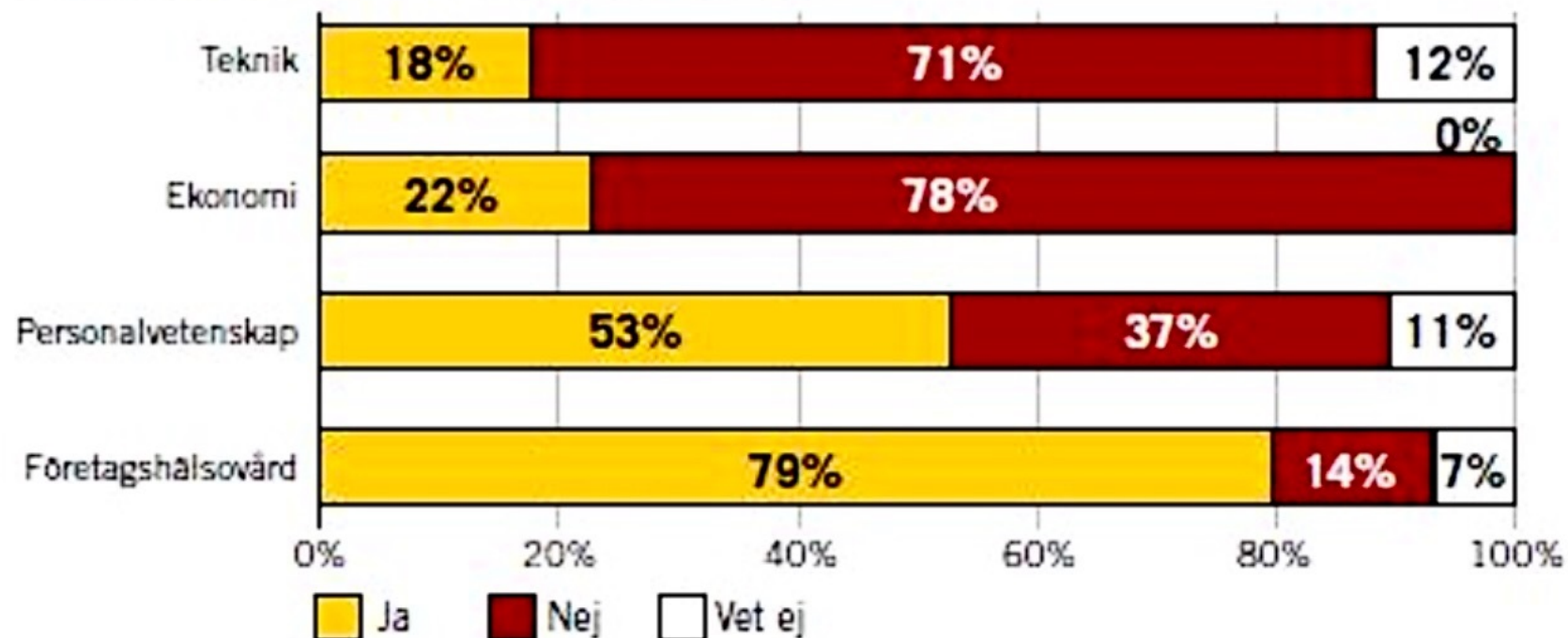
AFS 2001:1 om systematiskt arbetsmiljöarbete - SAM

- Ett obligatoriskt ledningssystem för arbetsmiljöarbete
- Implementerar europeiska direktiv i svensk lagstiftning
Bygger på europeiska arbetsmiljöstandarden OSHAS 18001
Global ISO 45001 är på gång
- En lagstadgad verktygslåda

Rapport 2016:3 Arbetsmiljökunskaper som inslag i högre utbildning

Arbetsmiljölagen med tillhörande föreskrifter

Figur 7. Arbetsmiljölagen med tillhörande föreskrifter.

AFS 2001:1 om systematiskt arbetsmiljöarbete

1. Uppgiftsfördelning och förutsättningar

Uppgifterna i arbetsmiljöarbetet fördelas skriftligt: vem, vad, när, hur

Chefer och arbetsledare får arbetsmiljökunskaper, befogenhet och resurser

2. Medverkan

Skyddsombud och arbetstagare ges möjlighet att medverka redan vid planering av arbetet, och inför alla förändringar

3. Rutiner

Arbetsmiljö beaktas i alla verksamhetens projekt och processer

Förhållandena undersöks och bedöms regelbundet, förebyggande

Arbetsgången, systematiskt arbetsmiljöarbete

1. Undersöka arbetsförhållandena

Kartlägga läget: skyddsronder, enkäter, samtal, mätningar

2. Riskbedöma resultatet av undersökningen:

Finns det risker för ohälsa? Hur allvarliga? Dokumentera

3. Utifrån riskbedömningen: genomföra relevanta åtgärder

Skriva handlingsplan över det som inte kan göras genast: vad, vem och när

4. Följa upp och stämna av att åtgärderna fått effekt

Återkoppla resultat till alla berörda

- Riskbedömning inför förändring **ADI 575**

Dokumentera: vilka arbetsmiljörisker kan uppstå och hur hantera dem?

- Tillbud, olyckor och ohälsa **ADI 307**

Rutiner för att samla in och analysera riskobservationer

- Krav på företagshälsovård eller extern expertresurs:
i frågor där tillräcklig intern kompetens saknas

AFS 2015:4 om organisatorisk och social arbetsmiljö

Organisatorisk arbetsmiljö

Förutsättningar, ledning, fördelning av krav, resurser och befogenheter

Social arbetsmiljö

Samarbete, tillhörighet och socialt stöd från chefer och kollegor

Ohälsosam belastning

När arbetskraven mer än tillfälligt överstiger resurserna

Starkt psykiskt påfrestande arbetsuppgifter eller situationer

Att bemöta människor i svåra situationer, konflikter, fatta svåra beslut

Undersöka och bedöma arbetsmiljön

Fysisk arbetsmiljö

Lokaler, ljus, buller, belastningsergonomi, maskiner, kemikalier, säkerhet

Organisatorisk arbetsmiljö

Arbetsbelastning - arbetsmängd, tidsramar, svårighetsgrad, psykisk påfrestning
Tydlig och tillgänglig arbetsledning, mål, befogenheter, kompetens, bemanning

Social arbetsmiljö

Arbetsklimat, trivsel, tillhörighet, respekt för att människor är olika

2016

- 45 dödsolyckor
- Ungefär 800 arbetsrelaterade dödsfall per år
- 111 000 arbetsolyckor och arbetssjukdomar

- Ohälsa, tillbud, korttidsfrånvaro:

Mer än var femte sysselsatt har upplevt arbetsorsakade besvär, som påverkat prestationsförmågan

Kunskapssammanställning 2016:2 om kvinnors och mäns arbetsvillkor

Varför får fler kvinnor än män arbetssjukdomar?

- Män och kvinnor förvärvsarbetar i ungefär samma utsträckning
- Arbetsmarknaden är segregerad i mans- och kvinnodominerade branscher
- Traditionellt kvinnodominerade yrken har ofta sämre arbetsmiljö

Inspektioner 2012-2014 i kommunerna visar:

Mansdominerade yrken hos samma arbetsgivare har bättre arbetsmiljövillkor: chefstäthet, arbetets upplägg, möjlighet att påverka, utrustning och skydd

Slutsats

Högre kvinnlig ohälsa är inte könsrelaterad, utan arbetsmiljörelaterad:
ett strukturellt och kulturellt problem

Hållbart arbetsliv – individ eller organisation?

De flesta arbetsmiljöreglerna har ett generellt perspektiv:

en tjänst ska ge utrymme för mänskliga variationer

Exempelvis ålder, kön, längd, erfarenhet, psykisk och fysisk styrka

1. Systematiskt arbetsmiljöarbete, AFS 2001:1

Organisatorisk och social arbetsmiljö, AFS 2015:4

} Bygga generellt
människovänliga
miljöer

2. Arbetsanpassning och rehabilitering, AFS 1994:1

Individuellt: ohälsan behöver inte vara arbetsrelaterad

} Ordna stöd vid
särskilda (ofta tillfälliga)
individuella behov

Exempel på faktorer som utmärker en frisk arbetsplats

- tillgängligt och stödjande ledarskap
  - medverkan, delaktighet, bra kommunikation
  - rolltydlighet, tydliga förväntningar och mål
  - lagom arbetsbelastning
  - positivt socialt klimat
-
- möjlighet till balans mellan arbete och fritid
  - möjlighet att utvecklas och växa i arbetet

AFS 2001:1
AFS 2015:4

Välkommen till www.av.se

- Lagstiftning, broschyrer, temasidor, statistik, rapporter
- Webbutbildningar, mallar och verktyg
- Arbetsmiljöverkets Svarstjänst: 010 – 730 90 00

**Everyone you meet is
fighting a battle you
know nothing about.
Be kind. Always.**